

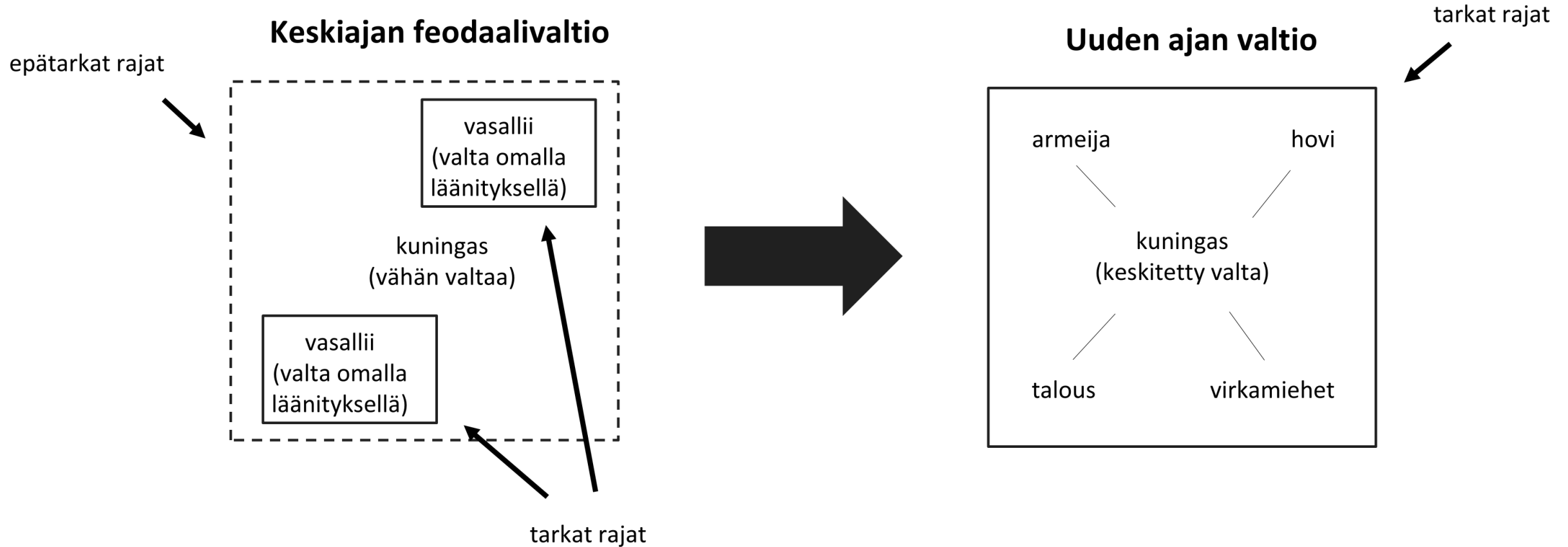
Kpl 14, Löytöretket siivittävät Euroopan uuteen aikaan

S.102-109

*”Se, joka hallitsee meriä,
hallitsee kaupankäyntiä. Se,
joka hallitsee
kaupankäyntiä, hallitsee
maailman rikkauksia ja sen
seurauksena koko
maailmaa.”*

- Kaupan välittäminen valtamerien kautta eri mantereille.
- Merireitit korvasivat maareitit ja kaupankäynnin painopiste siirtyi valtamerille.
- Atlantin rannikon kaupungit ja valtiot johtoasemaan, Välimeri menetti merkitystään.
- Eurooppalaiset ottivat haltuun Etelä-Amerikan jalometallit
- Eurooppalaiset vaurastuivat ja aasialaisten ylellisyystuotteiden kysyntä kasvoi

Kuninkaan vallan voimistuminen uudella ajalla

Miten valta keskittyi?

- Rahatalous elpyi keskiajalla.
 - maatalouden tehostuminen mahdollisti kaupan ja kaupunkien elpymisen
 - kuningas pystyi keräämään verotuloja kaupungeista
- 1500-luvun löytöretket ja kolonialismi lisäsivät kuninkaiden varallisuutta
- Kuningas vaurastui ja pystyi rahoittamaan palkka-armeijan.
- Tuliasein varustetut palkka-armeijat tekivät ritarit tarpeettomiksi.
- Kuninkaat valtasivat takaisin läänityksinä antamiaan maa-alueita.
- Jatkuvat sodat mahdollistivat kovemman verotuksen ja vahvistivat keskushallintoa.
- Euroopan uskonsodat vahvistivat kuninkaan valta-asemaa: kenen maa, sen uskonto.
- Varallisuus mahdollisti virka-aatelin palkkaamisen.
- Valta keskittyi kuninkaille, minkä seurauksena itsevaltius yleistyi 1600-luvulla.

Kaupankäynnin kasvun seurauksia

- Talouskasvu ja eurooppalaisten vaurastuminen
- Rahatalouden vahvistuminen
- Hintojen nousu eli inflaatio
 - talonpojat ja käsityöläiset hyötyivät, kun tuotteista sai paremman hinnan
 - palkkatyöläiset kärsivät, koska palkat eivät nousseet samaan tahtiin hintojen kanssa
 - aatelisto kärsi, sillä maanvuokrat nousivat hitaammin kuin elintarvikkeiden hinnat
- Ehtymättömiltä tuntuneet jalometallivarat saattoivat johtaa hallitsijoiden huolettomaan taloudenpitoon ja valtion talousvaikeuksiin

Kauppakomppaniat

- Englanti, Hollanti ja Ranska nousivat Espanjan ja Portugalin ohitse
- Uusien maiden talous perustui tehokkaaseen kauppaan
- Yksinoikeuksia eli monopoleja eri alojen ja alueiden kauppakomppanioille
- Kauppakomppaniat:
 - Porvareiden omistamia osakeyhtiöitä
 - Yksinoikeus alueen tuotteiden tuomiseen kotimaahan
 - Oman valtion edustaja kohdemaassa ja maksoivat valtiolle korvauksen monopoliasemastaan
 - Voitot sijoitettiin uusiin hankkeisiin → kapitalismi syntyi
- Oma armeija ja laivasto
- Ks. video / Otavan opemateriaali

Merkantilismi

- Tuonnin rajoittaminen tulleilla, tuontikielloilla ja laatuvaatimuksilla
- Vapaa tuonti omista siirtomaista
- Kaupan keskittäminen kaupunkeihin
 - valvonta
 - verotus
- Tavoitteena valtion ja hallitsijan vaurastuminen

Hyötyjät ja häviäjät

- Maataloutta ei kehitetty, maatalouden tehottomuus → nälänhädät
- Kansan etuja ei huomioitu taloudessa
- Uusia tuotteita ruokapöytään (peruna, kahvi, kaakao, tee)
- Varallisuuserojen kasvu ja köyhien määrän lisääntyminen
- Eurooppa hallitsi maailmankauppaa ja raaka ainevaroja
- Eurooppaan oli kertynyt pääomia, joiden avulla teollistuminen saattoi alkaa.

Tehtäviä

- Lue kpl 14, Löytöretket siivittävät Euroopan uuteen aikaan, s.102-109
- Tee tehtävät 1,2,4,6, s.109